

Nr 816

Av herr Börjesson i Falköping m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.

(Lika lydande med motion nr 668 i Första kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 82 föreslås bl. a. på grund av de utredningar som verkstälts av 1961 års nykterhetslagkommitté vissa skärpningar i reglerna för rusdrycksinköpen och i ansvarsbestämmelserna för olovlig försäljning av rusdrycker.

Vad som föreslås bygger sålunda i stort på de förslag nykterhetslagkommittén kommit fram till. Således förordas t. ex. en begränsad inköpsregistrering i fråga om personer som misstänks för missbruk eller langning. Däremot avstyrker departementschefen allmän registrering av rusdrycksinköpen.

I propositionen redogörs för de olika utredningsförslagen, och därvid omnämns bl. a. att nykterhetslagkommitténs uppdrag i första hand varit att utreda de tekniska förutsättningarna för en allmän registrering av rusdrycksinköpen. Utredningen har funnit att flera registreringsmetoder rent tekniskt sett är genomförbara men att alla föreliggande alternativ i andra hänseenden befunnits förenade med allvarliga nackdelar, främst stora olägenheter för allmänheten och betydande kostnader.

Kommittén avstyrker en dylik åtgärd även på grund av att en allmän inköpsregistrering enligt kommitténs mening skulle ha ringa betydelse som nykterhetsfrämjande åtgärd. Däremot förordas att reglerna för rusdrycksinköpen skärpes i olika hänseenden.

Enligt vår mening är de föreslagna åtgärderna för att skärpa reglerna i fråga om inköp alltför vaga för att effektivaste möjliga resultat skulle kunna uppnås. Självfallet är det svårt att över huvud finna någon utväg att helt eliminera de missförhållanden som nu råder i fråga om såväl missbruk som yrkeslangning.

Emellertid har vi att konstatera — vilket också utredningen klart påvisar — ett ökat ungdoms- och kvinnofylleri. Det är främst här motåtgärder måste åstadkommas. Att ungdomar under 21 år skaffar sig sprit på den illegala marknaden eller genom s. k. »väntjänstöverlåtelser» torde inte råda någon tvekan om.

Enligt vår uppfattning kan inte endast en begränsad registrering av »miss-

tänkta» yrkeslangare eller missbrukare leda till bästa möjliga resultat och det finns mycket begränsade möjligheter för personal vid utminuteringsaffärer att »misstänka» personer. Personer som redan vid sitt inköp förtärt sprit kan givetvis registreras med den föreslagna metoden. Däremot kan durkdrivna yrkeslangare alltjämt gå fria från varje misstanke. De har alla möjligheter att frekventera olika utminuteringsaffärer och skaffa sig erforderligt lager. Därtill kommer att bland denna kategori återfinns många som inte själva över huvud konsumerar sprit utan inköper den i enbart affärssyfte.

På den illegala marknaden kan både ungdomar och andra inhandla sprit till överkomliga priser. Man bör i detta sammanhang även uppmärksamma det faktum, att ungdomar i regel numera har relativt goda inkomster. Vi anser att man endast genom allmän registrering skulle kunna uppnå den största effekten för att motverka yrkeslangningen och få bukt med främst det ökade ungdomsfylleriet, som i första hand inger de största bekymren.

Genom allmän registrering av spritinköpen kan man också reducera »väntjänstöverlåtelseerna» främst bland ungdomen. När man, som i propositionen föreslås, endast inför en begränsad registrering drabbar detta endast ett litet fåtal av det stora klientel som nu förefinns bland de ansvarslösa.

I Finland har ett allmänt inköpsregistreringssystem visat sig vara det effektivaste medlet för motverkande av yrkeslangning. Likaså har ungdomsfylleriet härigenom kunnat reduceras. Vidare har detta system en viss återhållande effekt när det gäller spritkonsumtion, som gränsar till missbruk.

Ett inköpskort, där datum och kvantitet för varje inköp stämplas, gör att en konsument inte har några möjligheter att samma dag eller ens flera dagar i rad frekventera systembutikerna. Blir stämplarna för »täta» och även om kvantiteterna är relativt måttliga, får respektive person snart ögonen på sig, och en dag kan helt enkelt kortet dras in.

Det finländska systemet har kritiserats — inte minst från nykterhetshåll — men numera accepterats just med tanke på ungdomsfylleriet och den illegala marknaden. På bägge punkterna har en avsevärd förbättring kunnat skönjas genom registreringen. Vidare har man kunnat bringa ner »väntjänstöverlåtelseerna» just på grund av att ingen genom för täta besök vid utminuteringsaffärerna vill hamna på »svarta listan». En sådan sak har sina konsekvenser även på många andra områden.

Visserligen kan skärpta straff för langning i enlighet med vad som föreslås i propositionen ha en viss effekt men enligt vår mening dock inte tillnärmelsevis den som en allmän registrering skulle innebära.

Nykterhetslagkommittén har i sitt avstyrkande av allmän registrering hänvisat bl. a. till de olägenheter för allmänheten och de betydande kostnader som denna skulle medföra. Vi kan inte anse dessa invändningar utgöra något skäl för att avstyrka ett sådant system. Beträffande olägenhe-

terna kan inte ett inköpskort innebära större besvär än vanlig legitimation. I fråga om kostnaderna anser vi att man här har att avväga mellan en engångskostnad och mellan de stora summor samhället får betala för de vådor ett ökat fylleri medför såsom kriminalitet, vårdbehov etc. Med sämre nykterhetstillstånd i landet ökar även de anslag som måste användas för ändamålet.

Nykterhetslagkommittén liksom också departementschefen har vidare invänt, att metoden med allmän registrering skulle föra med sig samma negativa psykologiska verkningar som ansetts förknippade med motbokssystemet. Vi kan inte finna skäl för en sådan bedömning. Det psykologiskt negativa i motbokssystemet var otvivelaktigt ransoneringen och inte själva registreringen. En inköpsregistrering utan ransonering i enlighet med vad vi förordat torde över huvud taget inte ha någon negativ psykologisk verkan.

Det kan nämnas att det finländska systemet har visat att måttliga spritkonsumenter över huvud inte ens reflekterar över registreringen. För dem innebär ett uppvisande av inköpskort inte större olägenheter än en vanlig legitimation vid post och andra inrättningar. Systemet är enbart till för att den nödvändiga kontrollen över missbrukare och yrkeslangare skall kunna utövas på ett effektivt sätt.

På de grunder som ovan anförts finner vi det nödvändigt att frågan om allmän inköpsregistrering upptages till förnyad prövning.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 82 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning och förslag angående allmän registrering av spritinköpen genom inköpskort i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 2 april 1963

Bengt J. Börjesson

i Falköping

August Spångberg

Stina Gunne

Olle Westberg

Emil Elmwall

Thorbjörn Fälldin